

ЕЎРАПЕЙСКІЯ ДНІ СПАДЧЫНЫ Ў БЕЛАРУСІ

EUROPEAN HERITAGE DAYS IN BELARUS

Буклет выдадзены пры падтрымцы
Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

The brochure was published with the support
of the Ministry of Culture of the Republic of Belarus

Прадмова

Міністра культуры
Рэспублікі Беларусь
П. П. Латушкі

Foreword

by Pavel Latushka,
Minister of Culture
of the Republic of Belarus

Еўрапейская культурная спадчына — гэта інтэлектуальны і духоўны рэсурс, які аб'ядноўвае народы еўрапейскага кантынента і ўмацоўвае пачуццё самабытнасці кожнага з іх. Беларусь, якая з'яўляецца геаграфічным цэнтрам Еўропы і яе культурнай складаючай, яшчэ ў 1993 г. далучылася да Еўрапейскай культурнай канвенцыі Савета Еўропы і з таго часу прымае актыўны ўдзел у святкаванні Дзён Еўрапейскай спадчыны. Кожны верасень у Рэспубліцы Беларусь у рамках правядзення гэтых мерапрыемстваў усім жыхарам і гасцям краіны прапануецца наведаць аб'екты гісторыка-культурнай спадчыны, музеі, выстаўкі, археалагічныя мясціны.

Праз правядзенне Дзён Еўрапейскай спадчыны ў Беларусі звяртаецца ўвага на неабходнасць больш дзейснага ўдзелу ў працэсе захавання культурных набыткаў краіны, а таксама адбываецца знаёмства суайчыннікаў з культурнай разнастайнасцю еўрапейскіх краін, што спрыяе развіццю ўзаема-разумення паміж народамі.

Беларусь прайшла доўгі і складаны шлях гістарычнага развіцця. Першыя гарады-княствы на тэрыторыі сучаснай Беларусі з'явіліся ў IX ст.

Да нашых часоў захаваліся такія старажытныя помнікі архітэктуры як Сафійскі сабор у г. Полацку (XI ст.), Барысглебская (Каложская) царква ў г. Гродна (XII ст.), замкі ў г. Лідзе (XVI ст.) і Гродна (XI—XIX стст.), часткова захаваліся па сённяшні дзень Навагрудскі замак — выдатнейшы помнік сярэднявечковай абарончай архітэктуры.

Без павагі да гістарычнага мінулага няма акрэсленай будучыні. Сучасны Палац культуры Беларусі магчыма пабудаваць толькі на гістарычных мурах.

З 2010 г. упершыню на Беларусі праводзіцца акцыя — «культурная сталіца», якая мае на мэце звярнуць увагу грамадскасці на найбольш вібітныя ў культурным сэнсе мясціны Беларусі. Культурная сталіца 2010 г. — Полацк — шырока вядомы ў Еўропе сваёй старажытнай гісторыяй.

Ахова гісторыка-культурных каштоўнасцей — адзін з прыярытэтных кірункаў дзяржаўнай палітыкі Рэспублікі Беларусь і перадумова яе ўстойлівага развіцця. Эфектыўнасць гэтай палітыкі забяспечвае заканадаўчая база ў галіне захавання гісторыка-культурнай спадчыны, якая пачала фарміравацца

The European cultural heritage is the intellectual and spiritual resource, which unites all the peoples of the European continent and reinforces the feeling of singularity of each of them. Belarus, which is the geographical center of Europe and its cultural component, joined the European Cultural Convention of the Council of Europe yet in 1993, and since then has been actively participating in celebrating the European Heritage Days. Within the framework of the celebrations, each September residents and guests of Belarus are invited to visit places of historical and cultural heritage, museums, exhibitions, archeological sites.

European Heritage Days celebrations in Belarus call for more active participation in the process of protecting cultural property of the country, and also introduce Belarusians to the cultural diversity of European countries, which facilitates the development of mutual understanding among the peoples.

Belarus has gone a long and complicated way of historic development. The first cities appeared on the territory of Belarus in the 9th century. Some ancient monuments of

architecture, such as St. Sophia Cathedral in Polatsk (11th century), Saints Boris and Gleb's (Kalozhskaya) Church (12th century), castles in Lida (16th century) and Hrodna (11th — 19th centuries) have survived into modern times, and there are fragments of Navahrudak Castle, an outstanding monument of medieval defensive architecture.

No clear vision of the future can be created without respect for the historical past. Belarus' modern palace of the culture can only be built on the historical foundation.

The year 2010 will mark the beginning of the Cultural Capital tradition, a new action that aims at drawing the public attention to the most remarkable in terms of culture places in Belarus. Polatsk, the cultural capital of the year 2010, is well famous in Europe for its ancient history.

Protection of cultural and historic property is one of the priorities of the state policy in the Republic of Belarus and the precondition for its sustainable development. The effectiveness of this policy is ensured by the legal framework in the area of cultural and historic property protection, the

адразу пасля абвяшчэння Незалежнасці Беларусі. Сёння яна ўключае 9 указаў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Закон «Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны», які ў 2006 г. быў прыняты ў новай рэдакцыі, 10 пастановаў Урада Беларусі, 14 пастановаў і загадаў Міністэрства культуры, 17 іншых законаў утрымліваюць нормы, якія разглядаюць пытанні аховы спадчыны.

Грунтоўнае прававое забеспячэнне — надзейны падмурак для арганізацыі дзейнасці па зберажэнні культурнага і гістарычнага патэнцыялу краіны. Адным з галоўных аспектаў такой дзейнасці з'яўляецца вядзенне Дзяржаўнага спіса гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь, у які ўжо ўнесена 4911 асабліва каштоўных аб'ектаў. Тры з іх — Замкавы комплекс «Мір», Архітэктурна-культурны комплекс Рэзідэнцыя Радзівілаў у Нясвіжы, геадэзічны пункт Дуга Струве ў Брэсцкай вобласці ўвайшлі ў Спіс Сусветнай спадчыны ЮНЕСКА.

У справе аховы гісторыка-культурнай спадчыны Рэспубліка Беларусь выступае надзейным партнёрам на сусветнай арэне. Нашай дзяржавай былі ратыфікаваны практычна ўсе канвенцыі ЮНЕСКА па

ахове культурнай спадчыны, у тым ліку дзве апошнія — «Аб захаванні нематэрыяльнай культурнай спадчыны» (2003) і «Аб ахове і захаванні разнастайных форм культурнага самавызначэння» (2005).

З 2005 г. Беларусь прымае актыўны ўдзел у рабоце Міжрадавага камітэта ЮНЕСКА па захаванні нематэрыяльнай культурнай спадчыны. У 2009 г. у Спіс нематэрыяльнай спадчыны чалавецтва, якой патрабуецца тэрміновая ахова, быў уключаны абрад «Калядныя цыры» вёскі Семежава Капыльскага раёна Мінскай вобласці.

У Рэспубліцы Беларусь удасканальваецца сістэма рэгулявання і кантролю за станам і выкарыстаннем аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны, у аснове якой ляжыць механізм узаемадзеяння рэспубліканскіх і мясцовых органаў, адказных за яе захаванне. У перспектыве мяркуецца модернізаваць працу па захаванні нацыянальных культурных здабыткаў за кошт інтэнсіўнай інфарматызацыі галіны, стварэння дасканалых баз даных гісторыка-культурных каштоўнасцей, правядзення інвентарызацыі археалагічных помнікаў і элементаў нематэрыяльнай культурнай спадчыны.

У Беларусі заканадаўча вызначаны парадак ажыццяўлення грамадскага кантролю за выкарыстаннем і ўтрыманнем гісторыка-культурных каштоўнасцей, выкананнем рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ. З гэтай мэтай пры Міністэрстве культуры створана грамадская камісія, у склад якой увайшлі прадстаўнікі пазаўрадавых арганізацый, што займаюцца аховай гісторыка-культурнай спадчыны.

Фарміраванне ўстойлівага іміджу культурнай дзяржавы немагчыма без мэтанакіраванай дзейнасці па захаванні спадчыны. У сучасным глабалізаваным свеце ажыццяўленне гэтай дзейнасці адбываецца толькі ва ўзаемадзеянні з іншымі краінамі і культурамі. Беларусь пазіцыяніруе сябе як самастойны суб'ект на агульнаеўрапейскай і сусветнай прасторы і з'яўляецца яе неад'емнай часткай. З цягам часу, нашыя намаганні на шляху інтэграцыі ў культурны кантэкст Еўропы будуць ацэнены ў поўнай меры і адкрыюць у будучым шырокія перспектывы для развіцця культурнага турызму і міжкультурных камунікацый.

formation of which started right after the proclamation of the sovereignty of Belarus. Today, it comprises 9 decrees of the President of the Republic of Belarus, the Law of the Republic of Belarus «On the Protection of Historical And Cultural Heritage», the new version of which was passed in 2006, 10 resolutions of the Belarusian Government, 14 resolutions and orders of the Ministry of Culture, 17 other laws that include heritage protection provisions.

The well-founded legal framework provides a reliable basis for organizing protection of the cultural and historic potential of the country. One of the aspects of these activities is keeping the State Register of the Historical and Cultural Property of the Republic of Belarus, which already lists 4,911 especially valuable objects. Three of them — the Mir Castle Complex, the Architectural and Cultural Complex of the Radziwill Family in Nyasvizh, and a point of the transboundary Struve Geodetic Arc in Brest Voblast are on UNESCO List of World Heritage Sites.

Belarus is a reliable partner in cultural and historical heritage protection activities in the global arena.

Our country has ratified practically all UNESCO cultural heritage protection conventions, including the last two: Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage (2003) and Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions (2005).

Since 2005, Belarus has been participating in the UNESCO Intergovernmental Committee for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage. In 2009, the Rite of the Kalyady Tsars (Christmas Tsars), which has been practiced in the village of Semezhava in Kapyl Raoyon of Minsk Voblast of Belarus, was inscribed on the List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding.

The Republic of Belarus has been perfecting the system for regulation and control over the condition and use of the cultural and historical heritage property, which is build on the system of interaction between the national and local authorities, that are in charge of its safeguarding. In future, the national cultural property safeguarding activities will be improved through intensive introduction of digital technologies, compiling detailed data bases of

cultural and historical property, inventorying the archeological monuments and intangible cultural heritage items.

In Belarus, there is an established legal order for exercising public control over the use and maintenance of cultural and historical property as well as restoration and renovation works. For this, a public commission was set up at the Ministry of Culture, which includes the representatives of NGOs that engage in safeguarding cultural and historical heritage.

The formation of a sustainable image of a state of culture is impossible without the purposeful efforts to preserve the heritage. In the modern globalized world, these activities can be carried out only in cooperation with other countries and cultures. Belarus positions itself as an independent entity in the common European and global environment and is its inseparable part. With time, our efforts to integrate into the cultural context of Europe will be appreciated to the full, as in the future they will open broad prospects for development of tourism and intercultural communication.

Дні Еўрапейскай спадчыны European Heritage Days

Штогод для 49 краін, якія ратыфікавалі Еўрапейскую культурную канвенцыю Савета Еўропы, пачатак восені сімвалізуе надыход Дзён Еўрапейскай спадчыны — шырока-маштабнай культурнай акцыі, якая пачалася ў 1984 г., калі Францыя ініцыявала правядзенне Дня адкрытага наведвання гістарычных помнікаў, звычайна недасяжных для масавай публікі. З цягам часу да гэтага мерапрыемства далучыліся многія дзяржавы свету (Люксембург, Бельгія, Нідэрланды, Швецыя і інш.) і ў 1991 г. пры падтрымцы Еўрапейскага саюза Савет Еўропы афіцыйна

абвясціў правядзенне «Дзён Еўрапейскай спадчыны». З 1999 г. праграма праводзіцца сумесна з Еўрапейскім саюзам.

Кожны год краіны-ўдзельніцы прапануюць уласныя тэмы міжнароднага праекта, але ўсе яны падпарадкаваны адзінаму агульнаму дэвізу, які з'явіўся ў 1999 г. і паўтараў тэму кампаніі, якая ажыццяўлялася Саветам Еўропы ў 1999 — 2000 гг. — «Еўропа — наша агульная спадчына». «Нацыянальныя» тэмы Дзён Еўрапейскай спадчыны тэматычна ахопліваюць шырокі спектр з'яў і акцэнтаваны на роз-

ныя формы гісторыка-культурнай спадчыны, гістарычныя перыяды развіцця краін, архітэктурныя стылі, узаемадачынненні культурнай спадчыны і грамадскасці.

Замацаванне Дзён Еўрапейскай спадчыны на календары культурных падзей і іх геаграфічнае пашырэнне стала індыхатарам разумення неабходнасці міжкультурнага дыялога, важнасці захавання і зберажэння спадчыны, цвярджэння як разнастайнасці, так і агульнасці культур еўрапейскай супольнасці, фарміравання наднацыянальнай еўрапейскай ідэнтычнасці.

Every year 49 countries that ratified the European Cultural Convention of the Council of Europe associate the beginning of autumn with the beginning of European Heritage Days, a large scale cultural action started in 1984 by France, which initiated Historic Monuments Open Day, when usually inaccessible monuments were open for public. With time, this initiative spread to other countries, such as Luxemburg, Belgium, the Netherlands, Sweden, etc.), and in 1991 the Council of Europe, supported by the European Union, officially announced European Heritage Days. Since 1999, this programme is run jointly with the European Union.

Every year the participating countries offer their own themes for the international project, but all of them are contiguous with the common motto, coined in 1999 as continuation of the theme of the Council of Europe 1999—2000 campaign «Europe, a Common Heritage». The «national» themes of European Heritage Days cover a broad spectrum of events and focus on various forms of cultural and historical heritage, historical periods of the development of the countries, architectural styles, mutual interconnection of the cultural heritage and the public.

Marking European Heritage Days on the calendars of cultural

events and their geographical spread has become an evidence of the growing understanding of the need for intercultural dialogue, the importance of preserving and safeguarding our heritage, asserting both its diversity and the unity of cultures of the European community, the formation of the supernational pan European identity.

Правядзенне Дзён Еўрапейскай спадчыны мае шэраг фундаментальных мэт:

- абудзіць цікавасць грамадскасці да захавання помнікаў наваколля, якія і з'яўляюцца часткай штодзённага пейзажу, але часта не ў стане прыцягнуць наведвальнікаў;
- азнаёміць еўрапейскіх грамадзян з разнастайнасцю культурнай спадчыны кантынента, шляхам параўнання спадчыны краін Еўропы;
- звярнуць увагу на праблему захавання аб'ектаў спадчыны, якія знаходзяцца пад пагрозай знікнення;
- пашырыць дасведчанасць грамадскасці аб розных тыпах спадчыны, якія не заўсёды адпавядаюць традыцыйным уяўленням;
- прыцягнуць увагу да абароны і выкарыстання некаторых аб'ектаў спадчыны;

European Heritage Days celebration targets at a number fundamental objectives:

- to arouse public interest in preserving the monuments embedded in the environment, which are a part of the everyday scenery, but sometimes fail to attract visitors;
- to familiarize European citizens with the diversity of cultural heritage of the continent through contrasting the heritage of the countries of Europe;
- to heighten public awareness of the need to safeguard the endangered heritage;
- to broaden the perception of the public of various types of the heritage, which do not always fit the traditional concepts;

- забяспечыць комплексны падыход да кіравання культурнай спадчынай на ўсіх узроўнях розных краін;
- прапандаваць цярпімасць як сродак барацьбы з ксенафобіяй і расізмам;
- фарміраваць шляхі ў будучыню, дзякуючы асэнсаванню помнікаў культуры ў сучасных сацыя-палітычных, эканамічных і культурных умовах.

Дасягненне гэтых мэт можа быць магчымым пры актыўнай падтрымцы і ўдзеле не толькі міждзяржаўных арганізацый, але і дзяржаўных структур-каардынатараў, недзяржаўных арганізацый і прыватных асоб.

Для забеспячэння цэласнасці нацыянальных ініцыятыв пры арганізацыі Дзён Еўрапейскай спадчыны быў вызначаны шэраг прынцыпаў:

- праводзяцца на працягу месяца верасня;

- to alert the public to the manner some heritage objects are used and the need to safeguard them;
- to ensure a comprehensive approach to the cultural heritage management at all the levels in different cultures;
- to promote tolerance as a means to fight xenophobia and racism;
- to lay ways to the future through elucidation of the cultural monuments in the contemporary social, political, economic, and cultural context;

These objectives can be attained with support not only of the

Сярод зацверджаных прынцыпаў вельмі важным з'яўляецца пастулат аб далучэнні моладзі і школьнікаў да правядзення Дзён Еўрапейскай спадчыны, што, безумоўна, мае першае значэнне, бо спрыяе выхаванню ў маладога пакалення паварі і беражлівых адносін да каштоўнасцей нацыянальнай культуры і каштоўнасцей, якія гістарычна і ментальна аб'ядноўваюць Еўропу і маркіруюць еўрапейскі цывілізацыйны тып.

Рэспубліка Беларусь падпісала Еўрапейскую культурную канвенцыю 18 кастрычніка 1993 г. і з таго часу стала актыўным удзельнікам і прапагандыстам Дзён Еўрапейскай спадчыны.

Among the approved principles the postulate of engaging the young and school students in European Heritage Days events is especially important; this, of course, is the priority as it fosters young people's respect and care towards the national culture and values, that historically and mentally unite Europe and distinguish the European civilization type.

The Republic of Belarus signed the European Cultural Convention on October 18, 1993, and since then it has become an active participant and advocate of European Heritage Days.

- у праграму наведвання ўключаюцца помнікі і аб'екты, якія звычайна закрыты для публікі;
- наведванне адбываецца на бясплатнай або льготнай платнай аснове і інш.

intergovernment organizations, but also of the government coordinating agencies, NGOs and individuals.

To ensure the integrity of the national initiatives, a number of principles were set forth to guide the organization of European Heritage Days:

- these days shall be celebrated in September;
- the visiting programmes should include monuments and objects that are usually closed for general public;
- the entrance is free or a reduced fee is charged.

«Культурная спадчына з'яўляецца сукупнасцю рэсурсаў, атрыманых у спадчыну з мінулага, якую людзі лічаць адлюстраваннем і выражэннем сваіх каштоўнасцей, вераванняў, ведаў і традыцый, што пастаянна змяняюцца. Яна ўключае ўсе аспекты навакольнага асяроддзя, якія ўзніклі ў выніку ўзаемадзеяння паміж людзьмі і прасторай з цягам гістарычнага развіцця».

«Агульная спадчына Еўропы складаецца з усіх форм культурнай спадчыны ў Еўропе, якія разам складаюць агульную крыніцу памяці, разумення, самабытнасці, еднасці і творчасці, а таксама з ідэалаў, прынцыпаў і каштоўнасцей, якія нарадзіліся з вопыту, назапашанага дзякуючы прагрэсу і канфліктам мінулага, і спрыяюць развіццю мірнага і стабільнага грамадства, заснаванага на павазе правоў чалавека, дэмакратыі і верхаўства закона».

Рамачная канвенцыя Савета Еўропы аб значэнні культурнай спадчыны для грамадства.

Фаро, 27 кастрычніка 2005 г.

«Cultural heritage is a group of resources inherited from the past which people identify, independently of ownership, as a reflection and expression of their constantly evolving values, beliefs, knowledge and traditions. It includes all aspects of the environment resulting from the interaction between people and places through time».

«The common heritage of Europe consists of all forms of cultural heritage in Europe which together constitute a shared source of remembrance, understanding, identity, cohesion and creativity, and the ideals, principles and values, derived from the experience gained through progress and past conflicts, which foster the development of a peaceful and stable society, founded on respect for human rights, democracy and the rule of law».

Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society.
Faro, 27.X.2005

Дні Еўрапейскай спадчыны 2010 г. у нашай краіне маюць тэму: «Новае жыццё палацаў і паркаў Беларусі». Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь сумесна з мясцовымі органамі кіравання распрацавала падрабязную праграму мерапрыемстваў па ўсёй краіне, прымеркаваных да акцыі. Традыцыйна гэта тэматычныя выстаўкі, канцэрты, прэс-канферэнцыі, «круглыя сталы», «дні адчынёных дзвя-

рэй», «арт-сесіі», творчыя акцыі, лекторыі, сустрэчы спецыялістаў па ахове матэрыяльнай і нематэрыяльнай культурнай спадчыны і інш. У правядзенні Дзён Еўрапейскай спадчыны задзейнічаны шэраг устаноў культуры і адукацыі краіны: тэатры, музеі, бібліятэкі, школы мастацтваў, дамы рамёстваў, дамы і палацы культуры, цэнтры народнай творчасці і інш.

The theme of the 2010 European Heritage Days is «New Life of the Palaces and Parks of Belarus». The Ministry of Culture together with local authorities have developed a detailed programme of activities across Belarus to mark this action. Traditionally these have been themed exhibitions, concerts, press-conferences, round-tables, «open door days», art sessions, creative actions, series of lectures, meetings

of experts in safeguarding tangible and intangible heritage, etc. A number of culture and education institution are engaged in the European Heritage Days, such as theaters, museums, libraries, art schools, crafts houses, houses and palaces of culture, popular arts and crafts centers, etc.

Помнікі архітэктуры найбольш выразна адлюстроўваюць усе культурныя досведы часу, з'яўляюцца рэальнымі сведкамі гістарычных падзей і чалавечых лёсаў. Яны як дакладны дакумент эпохі перадаюць нам зашыфраваныя ў камені тэксты пасланняў ад нашых прашчुरаў. Захаванне гэтых культурных тэкстаў — задача сённяшніх улады і грамадства. У сучасны момант у Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь уключаны больш чатырох тысяч аб'ектаў архітэктурнай спадчыны, у тым ліку замкі, палацы, сядзібы, паркі, касцёлы, цэрквы і іншыя помнікі. Усе яны знаходзяцца пад пільнай увагай адказных за іх

захаванне і належнае выкарыстанне дзяржаўных і няўрадавых структур.

Ахова помнікаў найперш мяркуе іх прыстасаванне да сучасных умоў існавання, наданне ім функцый, якія адпавядаюць патрэбам часу і адначасова дазваляюць зберагчы ад занябання. Адной з форм культурнага засваення архітэктурных здабыткаў з'яўляецца музейфікацыя, якая ў сучасным разуменні гэтага паняцця ўключае ў сябе не толькі стварэнне аб'ектаў музейнага паказу, але і ўзнаўленне гістарычных інтэр'ераў, выкарыстанне прыроднага і гісторыка-культурнага асяроддзя, інтэрпрэтацыю помніка, арганізацыю ўмоў для яго агляду. Музейфікацыя з пунк-

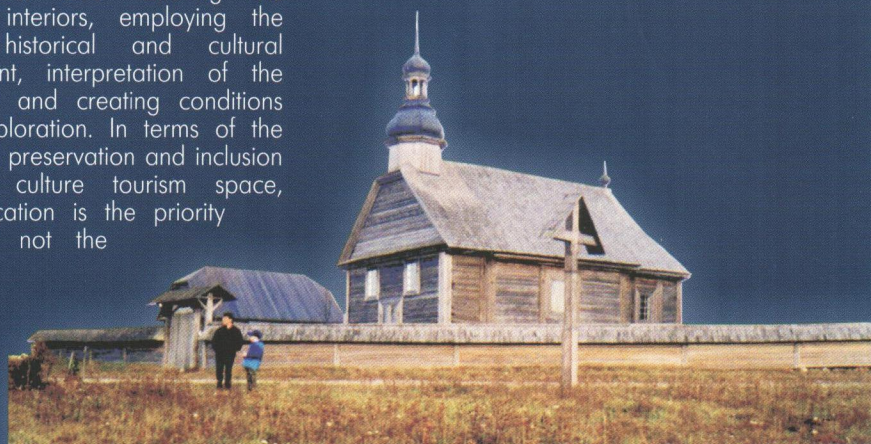

ту гледжання захавання помніка і ўключэння яго ў сферу культурнага турызму з'яўляецца найбольш прыярытэтным кірункам, але не адзіным. Шэраг помнікаў архітэктуры могуць выкарыстоўвацца як аб'екты гаспадарчага прызначэння (сучасныя аграсядзібы, рэстараны, кавярні, прыватнае жыллё, культурныя цэнтры і інш.). Пры ўмове захавання архітэктурнай цэласнасці помніка і дакладнага выканання адпаведных законадаўчых норм такі шлях цалкам дапушчальны і сёння пачынае рэалізоўвацца і ў беларускай рэчаіснасці.

Monuments of architecture are the ones that most explicitly reflect the cultural features of the time and bear witness to the historic events and lives of individuals. They, being a true document of the epoch, pass on the coded in stone messages of our ancestors to us. Safeguarding these cultural texts is the challenge for today's generations: the authorities and the public. Presently, the State Register of the Historical and Cultural Property of the Republic of Belarus lists over four thousand sites of architectural heritage, including castles, palaces, homesteads, parks, churches, and other monuments. All of them are under a constant watch of the government authorities and NGOs, that are in charge of their perseverance and proper use.

Safeguarding monuments imply, first and foremost, their adaptation to the current conditions, assigning them functions that are congruent with today's need and, at the same time, exclude the possibility of neglect. One of the possible forms of safeguarding architectural heritage is their museumification, which, in today's understanding, implies not only preparing the site for public display, but also restoring the historical interiors, employing the natural, historical and cultural environment, interpretation of the monument and creating conditions for its exploration. In terms of the monument preservation and inclusion into the culture tourism space, museumification is the priority way, but not the only one.

Some monuments of architecture can remain in use (modern rural homesteads, restaurants, coffee bars, private houses, culture centers, etc.). Provided the architectural integrity remains intact and the relating legal norms are strictly observed, this way is fully acceptable and today we can see it evolving in the Belarusian practice.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС «МІР»

Мірскі замак — помнік архітэктуры XVI — XIX стст. Быў заснаваны шляхціцам Іллінічам, канчаткова адбудаваны прадстаўнікамі роду Радзівілаў, якія правілі ў замку да 1812 г. З 1891 па 1939 г. належыў роду Святаполк-Мірскіх. У архітэктуры замка выразна спалучаюцца гатычныя і рэнесансныя рысы, а таксама традыцыі заходне-еўрапейскага і ўсходнеславянскага дойлідства. Спалучэнне стылістыкі і пераплаценне архітэктурных традыцый робіць Мірскі замак унікальным помнікам сусветнай культуры.

Навукова-даследчыя і праектныя працы па рэстаўрацыі замка пачаліся ў 1968 г., а практычная рэстаўрацыя — з 1983 г. Замак з'яўляецца філіялам Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь з 1987 г. Сёння — гэта адзін з папулярных турыстычных аб'ектаў Беларусі. У снежні 2000 г. — унесены ў Спіс Сусветнай спадчыны ЮНЕСКА. У ліпені 2002 г. Генеральны дырэктар ЮНЕСКА Каучіра Мацуура асабіста наведаў Мірскі замак, каб уручыць пасведчанне

аб гэтым высокім статусе і адкрыць памятную дошку.

З 2006 г. праводзіцца музейфікацыя замка. Акрамя музейных экспазіцый, якія расчыняць свае дзверы для наведвальнікаў у 2011 г., у замку будзе працаваць атэль, рэстаран і бізнес-цэнтр.

MIR CASTLE COMPLEX

Mir Castle, a monument the 16th-19th century architecture, was founded by Duke Ilinich and finalized by members of the Radziwill family, who ran the castle up to 1812. Between 1891 and 1939, the castle was owned by the

Sviatopolk-Mirski family. The architecture of the castle combines distinct Gothic and Renaissance features, as well as West European and East European architectural traditions. The combination of the styles and architectural traditions makes Mir Castle a unique monument of the global culture.

The castle restoration in the form of research and design works was launched in 1968, and the practical restoration began in 1983. Since 1987, the castle has been an affiliation of the National Art Museum of the Republic of Belarus. Today it is one of the most popular

tourist destinations in Belarus. In December 2000, it was inscribed on the UNESCO List of World Heritage. In July 2002, Mr. Kouchiro Matsuura, then the Director-General of UNESCO, visited Mir Castle in person to present the certificate of this high status and dedicate the memorial plaque.

Since 2006, the museumification of the castle has been carried on. In addition to the museum expositions, which are going to open the doors for public in 2011, the castle will offer a hotel, a restaurant, and a business center.

АРХІТЕКТУРНА-КУЛЬТУРНЫ КОМПЛЕКС РЭЗІДЭНЦЫЯ РАДЗІВІЛАЎ У НЯСВІЖЫ

Нясвіжская фартыфікацыя і княскі палац былі закладзены ў 1583 г. князем Мікалаем Крыштофам Радзівілам Сіроткай. Аўтарам праекта замка выступіў італьянскі дойлід Ян Марыя Бернардоні. Найвышэйшага росквіту архітэктурны ансамбль у Нясвіжы дасягнуў у XVII—XVIII стст. У XIX ст. вакол замкавага комплексу быў закладзены выдатны пейзажны парк. У прыватным уладанні Радзівілаў Нясвіжская рэзідэнцыя знаходзілася да 1939 г. Пасля Другой сусветнай вайны і да

1991 г. у замку працаваў санаторый «Нясвіж». Рэстаўрацыя пачалася ў 2000 г. З 2005 г. Архітэктурна-культурны комплекс Рэзідэнцыя Радзівілаў у Нясвіжы ўключаны ў Спіс Сусветнай спадчыны ЮНЕСКА.

Музеефікацыя палацава-паркавага комплексу ў Нясвіжы мае на мэце ўзнаўленне гістарычных інтэр'ераў і стварэнне тэматычных экспазіцый, якія павінны раскрыць значэнне роду Радзівілаў у фарміраванні культурнага кантэнта Беларусі і Еўропы.

THE ARCHITECTURAL AND CULTURAL COMPLEX OF THE RADZIWIŁL FAMILY IN NYASVIZH

Nyasvizh fortifications and the Duke's palace were founded in 1583 by Mikołaj Krzysztof Radziwiłł the Orphan. The project was designed by an Italian architect Gian Maria Bernardoni. The period between the 17th to the 18th centuries was the flourishing time for the architectural ensemble in Nyasvizh. In the 19th century, a remarkable scenic park was laid out around the castle complex. Nyasvizh residence remained the private ownership of the Radziwiłłs up to 1939. After World War II up to 1991 the castle functioned as Nyasvizh

Health Resort. The restoration was launched in 2000. Since 2005, the Architectural and Cultural Complex of the Radziwiłł Family in Nyasvizh has been on the UNESCO List of World Heritage.

The museumification of the palace and park complex in Nyasvizh presupposes the renovation of the historic interiors and creation of themed expositions, which will demonstrate the importance of the Radziwiłł clan in the formation of the cultural content of Belarus and Europe.

ГОМЕЛЬСКИ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

Гомельскі палацава-паркавы ансамбль быў закладзены ў 1777 г. па загадзе генерал-фельдмаршала Пятра Румянцава на месцы замка магнатаў Чартарыйскіх. Адзін з ранніх узораў архітэктуры рускага класіцызму, палац неаднаразова перабудоўваўся, быў сур'ёзна пашкоджаны пажарам у 1919 г. і ў часы Вялікай Айчыннай вайны. Багатыя калекцыі, што належылі гаспадарам палаца, і прадметы палацавага ўбрання паслужылі асновай стварэння ў яго сценах 7 лістапада 1919 г. мастацка-гістарычнага музея, які не-

калькі разоў пераймянаваўся і ў 2006 г. быў ператвораны ў гісторыка-культурную ўстанову «Гомельскі палацава-паркавы ансамбль».

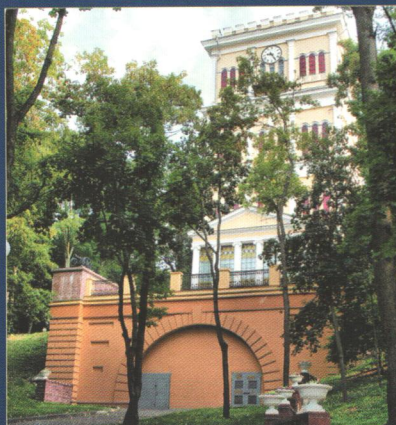
Сёння палацава-паркавы ансамбль уяўляе сабой адну са старажытных музейных устаноў рэспублікі, уключае шэсць музейных аб'ектаў: палац Румянцавых і Паскевічаў, капліцу-пахавальню князёў Паскевічаў, адміністрацыйны будынак, «Зімна сад» і аглядную вежу, старажытны парк. Вядзе актыўную музейную дзейнасць, у тым ліку ажыццяўляе музейныя адукацыйныя

праграмы для моладзі, арт-праекты; арганізуе навуковыя семінары, лекцыі, экскурсіі; ладзіць канцэрты і творчыя вечарыны.

PALACE AND PARK ENSEMBLE IN THE CITY OF HOMEL

The Palace and Park Ensemble in the City of Homel was laid out in 1777 by order of Field Marshal General

Pyotr Rumyantsev on the site of the ruined castle that had belonged to the Czartoryskis, a magnate family. The palace, an early sample of Russian Classicism, was rebuilt several times and was considerably damaged by fire in 1919 and during World War II. The plentiful collections, which belonged to the owners of the palace, and the items of the palace decoration prompted the establishment of a museum on its premises, and on November 7, 1919 the Art and History Museum was opened, which, after changing its name several times, in 2006 was transformed into Homel Palace and Park Ensemble,

a historical and cultural institution.

Today the Palace and Park Ensemble is a representative of the oldest museums of the Republic and comprises six museum objects: the Palace of the Rumyantsevs and Paskeviches, a Chapel, the burial place of Paskevich Dukes, an administrative building, the «Winter Garden» and a watchtower, and an ancient park. It is actively pursuing its museum activities, including museum educational programmes for the young and art-projects; organizes research seminars, lectures, excursions; arranges concerts and events with people of art.

ЗАМАК У ЛЮБЧЫ

ЗАМАК У ЛЮБЧЫ

Замкавы комплекс у м. Любча Карэліцкага раёна Гродзенскай вобласці пабудаваны ў канцы XVI — пачатку XVII ст. па ініцыятыве магната Вялікага Княства Літоўскага Яна Кішкі. Унікальны па сваёй архітэктуры, бо спалучае ў сабе рысы готыкі і Рэнесансу, Любчанскі замак за гісторыю свайго існавання практычна не перабудоўваўся, але час і войны пакінулі свае адбіткі на архі-

тэктурным помніку. Нягледзячы на гэта, праз стагоддзі ў замак вяртаецца жыццё. Дзякуючы створанаму дабрачыннаму фонду «Любчанскі замак», асноўнай мэтай якога з'яўляецца адраджэнне замка і мястэчка праз навукова-даследчую, выдавецкую і экскурсійную дзейнасць, і валанцёрскаму руху, распачатаму мясцовым жыхаром Іванам Антонавічам Пячынскім у 2003 г., ужо

адноўлена кутняя вежа, ідзе праца на абарончай сцяне каля брамнай вежы.

Штогод на замчышчы з усёй Беларусі збіраюцца неабыхавыя да роднай спадчыны людзі, даследуюць гісторыю замка, вядуць рэстаўрацыйныя і рэканструкцыйныя работы, праводзяць дабрачынныя акцыі і фестывалы.

LYUBCHA CASTLE

The Castle Complex in the town of Lybcha, Karelitschy Rayon, Hrodna Voblast, was built in late 16th — early 17th centuries by the initiative of Jan Kishka, a powerful magnate of the Grand Duchy of Lithuania. Lyubcha Castle boasts unique architecture that combines features of the Gothic and Renaissance styles; it was never rebuilt, but time and numerous wars left their scars on this architectural monument. Nevertheless, centuries later, the castle is being revived. Due to Lyubcha Castle Charity Foundation, which aims at revival of the castle and the town through research,

publications and excursions, and also through the volunteer movement initiated in 2003 by Ivan Pyachynski, a local citizen, the corner tower has already been refurbished, and the restoration of the fortification wall near the gate tower is under way.

Annually the castle site becomes a meeting place for people from across Belarus, who care for the historic heritage of their Motherland, do the restoration and reconstruction works, and organize charity actions and feasts.

«Нематэрыяльная культурная спадчына азначае звычэй, формы прадстаўлення і выражэння, веды і навыкі, а таксама звязаныя з імі інструменты, прадметы, артэфакты і культурныя прасторы, якія прызнаюцца супольнасцямі, групамі і ў некаторых выпадках асобнымі людзьмі ў якасці іх культурнай спадчыны. Такая нематэрыяльная культурная спадчына, якая перадаецца ад пакалення да пакалення, пастаянна ўзнаўляецца супольнасцямі і групамі ў межах існуючага асяроддзя, ва ўзаемадзеянні з прыродным і гістарычным наваколле, фарміруе ў іх пачуццё самабытнасці і пераемнасці, тым самым садзейнічае захаванню культурнай разнастайнасці і творчасці чалавека».

Конвенцыя ЮНЕСКА
«Аб захаванні нематэрыяльнай
культурнай спадчыны» (2003), арт. 2

The «intangible cultural heritage» means the practices, representations, expressions, knowledge, skills — as well as the instruments, objects, artefacts and cultural spaces associated therewith — that communities, groups and, in some cases, individuals recognize as part of their cultural heritage. This intangible cultural heritage, transmitted from generation to generation, is constantly recreated by communities and groups in response to their environment, their interaction with nature and their history, and provides them with a sense of identity and continuity, thus promoting respect for cultural diversity and human creativity.

UNESCO Convention
for the Safeguarding of the Intangible
Cultural Heritage (2003), art. 2

Нематэрыяльная спадчына Беларусі Intangible Heritage of Belarus

Нематэрыяльная культурная спадчына найбольш яскрава ўвасабляе духоўны патэнцыял нацыі, з'яўляецца выразнікам яе светапогляду, ментальных асаблівасцей і этычных норм. Да нематэрыяльнай культурнай спадчыны, згодна

Intangible cultural heritage reflects most forcibly the spiritual potential of the nation, is the embodiment of its world outlook, mental distinctions and ethical standards. According to UNESCO Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage,

Конвенції ЮНЕСКО аб захаванні нематеріальної культурної спадщини, адносяцца: вусныя традыцыі і формы выражэння, уключаючы мову ў якасці носьбіта нематеріальнай культурнай спадчыны; выканальніцкія мастацтвы; звычаі, абрады, святы; веды і традыцыі, якія адносяцца да прыроды і сусвету; веды і навукі, звязаныя з традыцыйнымі рамёствамі. Іншымі словамі, гэта — «жывая спадчына», якая надзвычай незабаронная і практычна знішчаецца ў працэсе глабалізацыі і ўніфікацыі, не вытрымліваючы канкурэнцыі з боку больш агрэсіўных форм «масавай» культуры. Яна жыве, пакуль жывуць яе носьбіты і існуе пераемнасць ад пакалення да пакалення.

the intangible cultural heritage includes such domains as: oral traditions and expressions, including language as a vehicle of the intangible cultural heritage; performing arts; social practices, rituals and festive events; knowledge and practices concerning nature and the universe; knowledge and skills associated with traditional craftsmanship. In other words, it's a «living heritage», which is the most vulnerable and is practically being destroyed in the process of globalization and unification, unable to stand the competition with more aggressive forms of «mass» culture. It remains alive as long as there are individuals, carriers of the culture, who can pass it on from generation to generation.

Беларусь, нягледзячы на ўсе перашкоды на яе гістарычным шляху, захавала аўтэнтчныя формы нематэрыяльнага праяўлення культурнай творчасці чалавека і, самае галоўнае, культурны краявід, які яшчэ здольны гэтыя формы культываваць і акумуляваць. Зважаючы на гэтую акалічнасць, Рэспубліка Беларусь адна з першых еўрапейскіх краін ратыфікавала Канвенцыю ЮНЕСКА 2003 г. і прыняла актыўны ўдзел у дзейнасці Міжура-

давага камітэта па ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны. У рамках рэалізацыі Палажэнняў Канвенцыі Беларусь выпрацоўвае сваю ўласную стратэгію захавання элементаў нематэрыяльнай культурнай спадчыны праз удасканальненне норматывнай базы ў галіне аховы гісторыка-культурнай спадчыны і прывядзенне яе ў адпаведнасць з міжнароднымі нормамі і правіламі, а таксама праз стварэнне належнай сістэмы дзяржаў-

най аховы на падставе ўзаемадзеяння цэнтральных і рэгіянальных структур, сумеснай працы дзяржаўных і грамадскіх арганізацый.

На сённяшні дзень у Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь уключаны 18 элементаў нематэрыяльнай культурнай спадчыны, якія ўвасабляюць традыцыйную беларускую культуру і існуюць у рэальных жыццёвых абставінах.

Despite all historical adversities, Belarus has preserved the authentic forms of intangible expression of the cultural creativity of man, and, the most important, its cultural landscape, which is conducive to cultivation and accumulation of these forms. Realizing this situation, the Republic of Belarus was among the first European countries to ratify the UNESCO 2003 Convention and has been actively engaged in the Intergovernmental Committee for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage.

Within the framework of the Convention, Belarus has been developing its own strategy to safeguard the elements of the intangible cultural heritage through specifying the legal framework regulating the historical and cultural heritage and bringing it in line with the international standards and rules, and also through creating a proper state protection system that would rest on interaction among the central and regional institutions, joint efforts of the government agencies and NGOs.

Today there are 18 objects on intangible cultural heritage on the State Register of the Historical and Cultural Property of the Republic of Belarus, which represent the traditional Belarusian culture and exist in the real-life conditions.

Абрад вёскі Семежава Капыльскага раёна Мінскай вобласці «КАЛЯДНЫЯ ЦАРЫ» — першы беларускі элемент, занесены ў Сусветны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны, якой патрабуецца тэрміновая ахова.

KALYADY TSARS (Christmas Tsars), a ritual, which has been practiced in the village of Semezhava in Kapyl Rayon of Minsk Voblast of Belarus, was the first item to be inscribed on the List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding.

Складальнікі А. Сташкевіч, Т. Мармыш

Рэдактары С. Рыбарава, В. Жолтак

Пераклад В. Голубева

Дызайн Ю. Шобан

Фотаздымкі: А. Белавусаў, Я. Пясецкі, А. Глушко, М. Цяцерын, А. Лянкевіч, Н. Кунісуэ, Т. Мармыш, Р. Гамзавіч, С. Выскварка, з фотаархіва УК «Гомельскі палацава-паркавы ансамбль» і ДУ «Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік «Нясвіж»

Authors A. Stashkevich, T. Marmysh

Editors S. Rybareva, V. Zholtak

Translation V. Golubeva

Design Yu. Shaban

Photos: A. Belousov, Ya. Pyasetski, A. Glushko, M. Tsyatserin, A. Lyankevich, N. Kunisue, T. Marmysh, R. Gamzovich, S. Vyskvarka, and also from the archive of Gomel Palace and Park Ensemble and National History and Culture Museum-Reserve «Nyasvizh».

Надрукавана ў друкарні РУП «Мінсктэаграф».

Ліцэнзія № 02330/0494102 ад 11.02.2009 г.

г. Мінск, вул. В. Харужай, 13/61.

Заказ 3387. Тыраж 300.